

ONDERZOEK NIVEAUADVIES PO-VO OP DE BORGMANSSCHOOL

“Ik had geen besef dat mijn toekomst erop zou volgen”.

(Tarik Laroui, vierde klas havo).

Cor van der Werf & Lisanne Ottel 

Borgmanschool Groningen, 2013

Aanleiding voor het onderzoek

Het onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van de Borgmanschool. Alle leerkrachten van de Borgmanschool dienen zich te bekwaamen in het doen van onderzoek. De resultaten van het onderzoek zullen worden gedeeld met het MT en het team van de Borgmanschool.

In november 2012 is onze school bezocht door een auditcommissie. Deze commissie, bestaande uit directeuren en IB-ers van andere scholen, heeft geconstateerd dat we op de Borgmanschool te lage verwachtingen hebben van onze populatie leerlingen. De auditcommissie heeft op alle locaties een mate van onderpresteren van leerlingen waargenomen. Bovendien werd er opgemerkt dat de scores op de Cito Eindtoets niet passen bij de verstrekte adviezen. Wanneer we de uitstroomgegevens naar het Voortgezet Onderwijs bekijken is de gemiddeld te lage cito eindtoets niet in overeenstemming met de uitstroom gegevens. In 2012 zijn 62 leerlingen verwezen :1x PRO, 2 x VMBO bl, 8 x VMBO kl, 15 x VMBO tl, 18 x HAVO en 18 x VWO, dit zou gemiddeld een voldoende cito eind toets moeten opleveren.

Vanwege deze feedback willen we inzichtelijk krijgen op welke wijze de schooladviezen gegeven zijn en welke conclusies we hieruit kunnen trekken.

Context:

Het onderzoek vindt plaats op de Borgmanschool en op de VO-scholen waar de leerlingen naar toe zijn uitgestroomd.

Onderzoeksorganisatie:

Lisanne Ottel  en Cor van der Werf (leerkrachten groep 8) doen het onderzoek in opdracht van de Borgmanschool.

Aansluiting van het onderzoek in de school:

Naar aanleiding van de resultaten van de auditcommissie willen wij nagaan of onze advisering de afgelopen correct is geweest . We onderzoeken hierbij op basis waarvan leerkrachten de adviezen hebben gegeven en of deze niveaubepaling realistisch is geweest.

Probleemstelling

Onderwerp

Leerlingen van groep 8 krijgen in maart van het jaar een definitief niveauadvies voor het VO. Terugkoppeling vanuit het VO vindt plaats door het opsturen van cijferlijsten en plaatsingslijsten. Dit wordt echter niet consequent en op verschillende manieren door VO-scholen gedaan. Hierdoor hebben we onvoldoende zicht op de juistheid van onze schooladviezen.

Doelstelling

Onderzoeksdoel:

We willen achterhalen of de Borgmanschool de afgelopen jaren een passend schooladvies heeft gegeven aan de leerlingen in groep 8. Ook willen wij onderzoeken op basis waarvan leerkrachten deze adviezen hebben gegeven. Verder willen wij duidelijkheid scheppen over hoe om te gaan met het niveau-advies voor MT en leerkrachten van groep 8.

Vraagstelling

Onderzoeksvraag:

1. Komen de niveauadviezen voor het VO, welke de Borgmanschool de afgelopen jaren heeft gegeven, overeen met het huidige niveau van de leerlingen?
2. Op basis waarvan zijn de adviezen gegeven?

Deelvragen:

- Hoeveel procent van de leerlingen zit op hetzelfde niveau als het gegeven advies in groep 8?
- Hoeveel procent van de leerlingen zijn op het VO opgestroomd naar een hoger niveau vergeleken met het advies?
- Hoeveel procent van de leerlingen zijn op het VO afgestroomd naar een lager niveau vergeleken met het advies?
- Welke factoren hebben een rol gespeeld bij het geven van de niveauadviezen door de leerkracht? En welke waren daarbij leidend?
- Zijn er landelijke richtlijnen voor het bepalen van het niveauadvies?
- Op welke wijze komen de adviezen tot stand bij andere scholen?

Onderzoeksmethode

Literatuurstudie

We gaan zoeken naar literatuur die aansluit bij ons onderzoek. Hiervoor gebruiken we de website www.scholar.google.nl. We richten ons bij de resultaten op reeds uitgevoerde onderzoeken op het gebied van advisering.

Datavergelijking van de adviezen en schoolniveau

We gaan de benodigde data verzamelen door de middelbare scholen te benaderen waar onze leerlingen naar zijn uitgestroomd. We sturen een lijst op waarop staat aangegeven om welke leerling het gaat, in welk jaar deze leerling hoort te zitten en wat het gegeven advies is geweest op de Borgmanschool. We vragen aan het VO om aan te geven wat het huidige niveau is. Vervolgens gaan we het huidige niveau vergelijken met het gegeven advies.

Duo interviewen

Om na te gaan op welke wijze wij zelf omgaan met het geven van niveau-adviezen gaan we elkaar interviewen. Door het interviewen van elkaar hopen we erachter te komen wat wij belangrijk vinden. Ook kan het als basis dienen voor het interview met onze collega's die ervaring hebben met het lesgeven in groep 8, en dus ook met het geven van adviezen.

Interview MT over protocol

Het MT dient te zorgen voor een doorgaande lijn en zijn mede verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de advisering op school. We willen leden van het MT interviewen om inzichtelijk te krijgen welke factoren zij van belang vinden in het geven van een niveauadvies.

Interview collega's

We willen weten welke stappen onze collega's nemen om tot een advies te komen. Welke factoren spelen een rol? Wat gebeurt er als je er niet uitkomt? Wat weegt dan het zwaarst? Het is van belang om collega's op de hoogte te brengen van ons onderzoek. Op deze wijze proberen we ze mee te krijgen en nieuwsgierig te maken naar de uitkomst van ons onderzoek. Wellicht dat het onderzoek kan leiden tot een nieuw protocol t.a.v. advisering op de Borgmanschool.

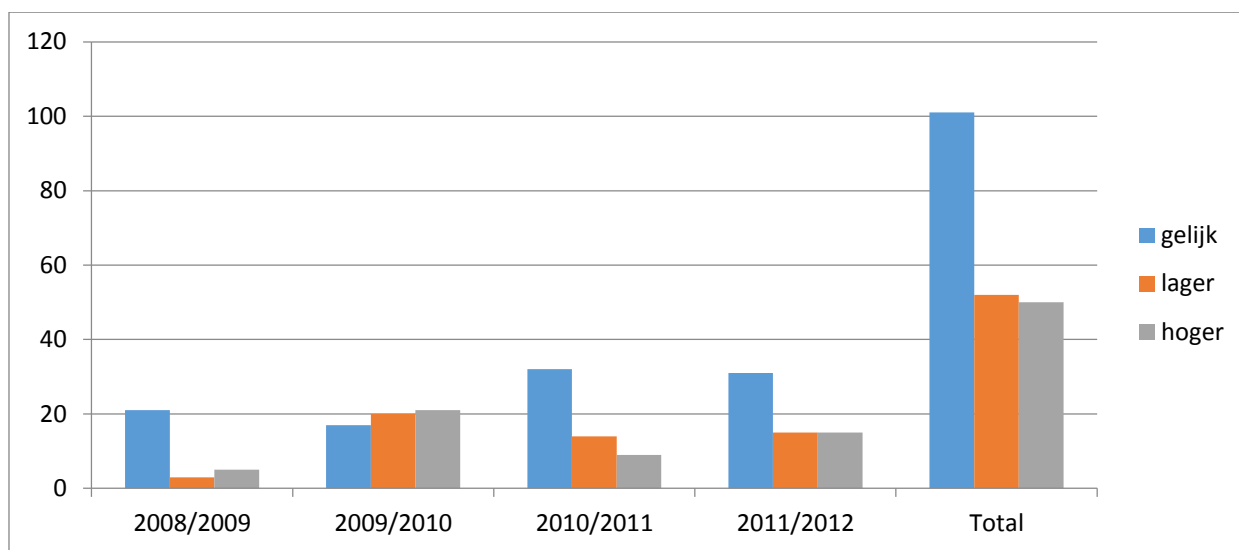
Onderzoek naar protocollen op andere scholen

Het geven van advies komt op iedere basisschool aan bod. We willen bij andere scholen informeren naar de wijze waarop zij hier mee omgaan. Als er gebruik wordt gemaakt van protocollen willen we die graag inzien. Wellicht is er op andere scholen ook onderzoek naar gedaan waar wij ons voordeel mee kunnen doen.

Resultaten

Hoeveel procent van de leerlingen is opgestroomd, gelijk gebleven of afgestroomd op het VO in vergelijking met het gegeven advies in groep 8?

We hebben van 203 leerlingen resultaten teruggekregen. We kunnen stellen dat van de leerlingen die de afgelopen 4 jaar zijn uitgestroomd 50% op niveau is gebleven en 26% is afgestroomd en 25% is opgestroomd. Vanwege de afronding komt het totaal niet uit op 100% maar op 101%.

Figuur 5.1 Aantal leerlingen dat is opgestroomd, afgestroomd en gelijk is gebleven

Regelgeving vanuit de overheid

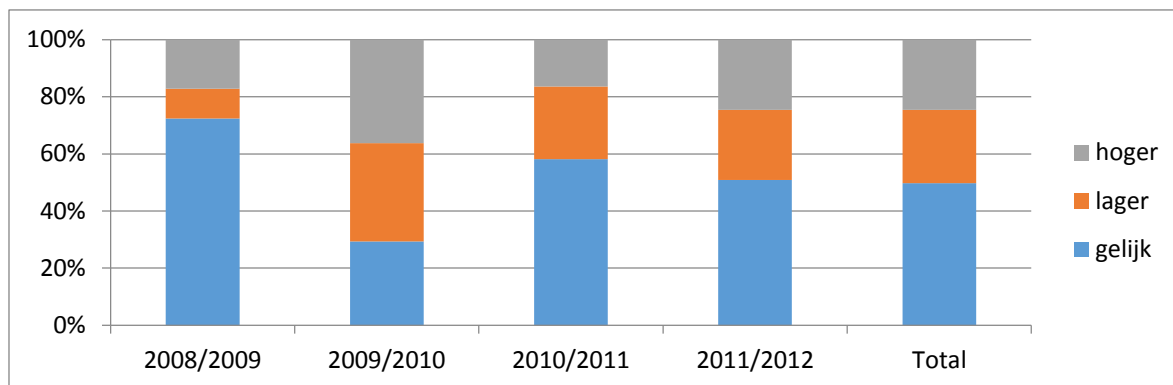
Op de website van de rijksoverheid wordt uitleg gegeven over het schooladvies wat gegeven dient te worden door de basisschool. Hierin wordt aangegeven dat het advies gebaseerd dient te worden op het resultaat van de Cito eindtoets, de leerprestaties en de motivatie/interesses van de leerling. Basisscholen zijn verplicht om een schriftelijk advies te geven. Ouders hebben recht op een kopie van dit advies. Het schooladvies is niet bindend. Ouders hebben de vrijheid om hun kind aan te melden voor een andere schoolsoort dan het advies aangeeft. Voor de meeste middelbare scholen is het advies leidend. (www.rijksoverheid.nl). Deze regelgeving is helder en wordt op onze school op een juiste wijze uitgevoerd.

Op welke wijze komen de adviezen tot stand bij andere scholen?

Wanneer we de handreiking van de Borgmanschool vergelijken met de werkwijze op andere scholen met betrekking tot de niveauadvisering valt ons op dat je middels onze handreiking zorgvuldiger factoren afweegt. De manier waarop onze handreiking is opgezet vinden wij onoverzichtelijk maar het valt op dat er meer variatie te zien is en er een duidelijk plan van begin tot eind groep 8 ligt. In de stappenplannen van andere scholen valt vooral op dat ook zij CITO ter controle gebruiken en niet als leidend zien. Daarnaast valt op dat de werkhouding van de leerlingen op alle scholen zwaar weegt.

Komen de niveauadviezen voor het VO, welke de Borgmanschool de afgelopen jaren heeft gegeven, overeen met het huidige niveau van de leerlingen?

Zoals uit deelvraag 5.1.1 is te lezen komen de niveauadviezen van de afgelopen 4 jaar voor 50% overeen. Bij drie van de vier gemeten schooljaren zijn grotendeels adviezen gegeven die overeenkomen met het huidige niveau van de leerlingen. In het schooljaar 2009/2010 is te zien dat er meer leerlingen zijn op en af gestroomd dan gelijk gebleven.

Figuur 5.2 Percentage leerlingen dat is opgestroomd, afgestroomd en gelijk is gebleven

Aanwezige handreiking m.b.t. advisering op de Borgmanschool

Op de Borgmanschool is reeds een handreiking aanwezig voor het geven van niveauadviezen. Deze handreiking staat op het intranet van de Borgmanschool en is een aantal jaar geleden opgesteld door een toenmalige leerkracht van groep 8. Leerkrachten kunnen deze handreiking gebruiken als hulpmiddel bij het geven van de niveauadviezen. Uit de vragenlijst is gebleken dat 3 van de 8 ondervraagden (37,5%) op de hoogte is van deze handreiking. Deze leerkrachten hebben de handreiking ook doorgelezen. Slechts 1 leerkracht (12,5%) gebruikt de handreiking of heeft het gebruikt. Twee leerkrachten (25%) vinden het een handig hulpmiddel. Als kritiek wordt aangegeven dat het nu onoverzichtelijk en te lang is. Bovendien wordt aangegeven dat het geen heldere lay-out heeft. Geconcludeerd mag worden dat 62,5% van de ondervraagde leerkrachten niet op de hoogte is van het bestaan van de handreiking. De vraag die hieruit volgt is: "Op welke wijze bekwamen leerkrachten zich op het gebied van het geven van niveauadviezen, aangezien de handreiking weinig wordt gebruikt?"

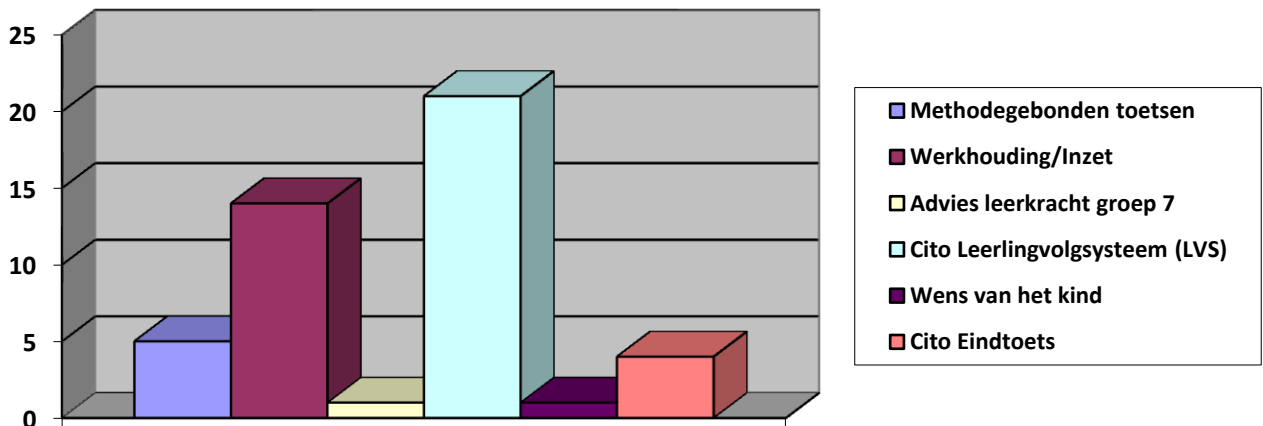
Bekwamen van leerkrachten

Om erachter te komen op welke wijze leerkrachten zich bekwamen/hebben bekwaamd om een juist niveauadvies te geven hebben we een aantal vragen hierover opgesteld in de vragenlijst. Hieruit blijkt dat alle leerkrachten (100%) dit hebben gedaan door het voeren van gesprekken met een leerkracht die ervaring heeft met het lesgeven aan groep 8. Deze gesprekken zijn volgens alle ondervraagden (100%) gedaan op eigen initiatief. Niemand (0%) van de ondervraagden heeft deze kennis opgedaan door het voeren van gesprekken met een MT-lid. Ook heeft niemand (0%) van de ondervraagden op eigen initiatief de handreiking gelezen.

Factoren bij advisering

Alle leerkrachten (100%) geven aan dat het voor hen duidelijk is waar een niveauadvies op gebaseerd dient te worden. Op de vraag of men vindt dat hij/zij genoeg kennis bezit om een niveauadvies te geven antwoordt 87,5% bevestigend. In de vragenlijst kon worden aangegeven welke factoren een rol spelen bij het geven van een niveauadvies. Hierbij werden in totaal 16 verschillende factoren genoemd. Om uit te zoeken welke factoren de grootste rol spelen is er gevraagd om deze te noteren

van meest belangrijk naar minst belangrijk. Het meest belangrijk kreeg hierbij drie punten toegekend en het minst belangrijk één punt. Onderstaande grafiek geeft het resultaat hiervan weer.

Figuur 5.3: factoren bij advisering

Discussie en conclusie

Onze algemene conclusie is dat het geven van juiste niveauadviezen van zeer groot belang is waar niet lichtzinnig over gedaan mag worden. Dit blijkt ook de literatuur waarin wordt aangegeven dat op- en afstromen weinig plaatsvindt. Dit onderstreept nogmaals het belang van juiste adviezen. In ons onderzoek komt deze bewering echter niet duidelijk naar voren, aangezien 50% van de leerlingen die meegenomen zijn in ons onderzoek zijn op- of afgestroomd.

Er is een landelijke richtlijn maar de scholen geven niveauadvies naar eigen inzicht. Wat opvalt is dat zowel onze collega's als collega's van andere scholen de CITO-eindtoetsgegevens ter controle gebruiken en niet als leidend zien. Daarnaast valt op dat de werkhouding van de leerlingen op alle scholen zwaar weegt.

Op de Borgmanschool blijkt de handreiking betreft de niveauadviezen niet tot weinig gebruikt te worden en geeft men naar eigen (zorgvuldig) inzicht het niveauadvies.

Wij zijn voorstander van een breedgedragen protocol omdat er, ons inziens, zorgvuldiger kan worden gekeken naar het niveauadvies en omdat op deze wijze elke leerkracht eenduidigheid en houvast wordt geboden. Het lijkt wenselijk om dit in te voeren op bestuursniveau om verschillen tussen scholen te voorkomen.

Conclusie vragenlijst leerkrachten

Naar aanleiding van de afgenomen vragenlijst kan geconcludeerd worden dat de ondervraagde groep 8-leerkrachten zich grotendeels zelf hebben moeten bekwamen in het geven van niveauadviezen. Het bekwamen hierin is voornamelijk gedaan door het voeren van gesprekken met ervaren collega's. De aanwezige handreiking van de Borgmanschool wordt in zeer beperkte mate aangewend bij het geven van adviezen. Er zit dus een grote mate van vrijheid in het bekwamen van de leerkrachten op het

gebied van het geven van niveauadviezen. Geen van de ondervraagden heeft hierover een gesprek gehad met een MT-lid.

Deze vrijblijvende manier van bekwamen heeft echter niet geleid tot onzekerheid in het geven van de niveauadviezen. Alle leerkrachten (100%) geven aan dat het voor hen duidelijk is waarop het niveauadvies gebaseerd dient te worden. Daarnaast geven ze aan dat ze genoeg kennis bezitten voor het geven van een goed niveauadvies. Leerkrachten noemen veel verschillende factoren die een rol spelen bij het geven van de niveauadviezen. Veel van deze factoren kunnen ondergebracht worden onder één overkoepelende term. Bij het geven van een waardeoordeel aan de factoren blijkt dat de leerkrachten grotendeels op dezelfde lijn zitten. Het LVS en de werkhouding/inzet blijken de belangrijkste factoren voor het geven van het advies. Hierbij moet worden opgemerkt dat in de factor "werkhouding/inzet" een grote mate van subjectiviteit schuilt waardoor deze factor door leerkrachten verschillend kan worden beoordeeld.

Conclusie dataonderzoek

Onze conclusie is dat de gegeven niveauadviezen van de afgelopen vier jaar in 50% van de gevallen niet passend is geweest. 26% van de leerlingen hebben een lager advies gekregen dan het huidige niveau. We zijn voorzichtig en verwachten wellicht niet voldoende van onze leerlingen. De 25% leerlingen welke zijn opgestroomd zijn of te hoog ingeschat of er hebben andere belemmerende factoren een rol gespeeld.

Discussie

We hebben niet onderzocht welke factoren bij het op en af stromen een rol hebben gespeeld. (bijles, invloed puberteit, verhoogde motivatie, problematisch gedrag, thuissituatie, ernstige gebeurtenis etc.) Hiervoor was gewoonweg niet genoeg tijd en zijn vermoedelijk ook niet alle gegevens te achterhalen, waardoor het lastig is specifieke conclusies te trekken uit het percentage op- en afstroom. Van de 271 leerlingen hebben we van 203 het huidige niveau kunnen achterhalen. Dit is een verschil van 68 leerlingen. Veel van deze leerlingen zaten in schooljaar 2008/2009. Het kan zijn dat we hierdoor een vertekend beeld hebben geschetst en de uitkomsten anders zouden zijn wanneer we ook van deze leerlingen het huidige niveau hadden kunnen achterhalen.

Aanbevelingen

Wij zijn voorstander van een protocol omdat er, ons inziens, zorgvuldiger kan worden gekeken naar het niveauadvies en omdat op deze wijze elke leerkracht eenduidigheid en houvast wordt geboden. We vinden dat ons protocol duidelijker en handzamer moet worden. Wij denken dat de Friese Plaatsingswijzer voldoet aan onze eisen. Het geeft een duidelijk beeld en er ligt vanaf groep zes vastgelegd wat de leerkracht moet doen. Persoonlijke inkleuring valt hierdoor voor een groot deel weg. Wij hebben het idee dat dit de leerlingen, leerkrachten en ouders duidelijkheid en houvast geeft.

De Friese Plaatsingswijzer stelt dat 90% in klas 2 het niveau van instroom volgt. Dit is een grote verbetering ten opzichte van de door ons behaalde 60% in klas 2.

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Het lijkt ons interessant vervolgonderzoek te doen wanneer de Friese Plaatsingswijzer op de Borgmanschool in werking is gesteld om te bekijken of dit ook een daadwerkelijke stijging van de gelijk gebleven niveauadviezen oplevert.

Er zou onderzoek gedaan kunnen worden naar de oorzaken van op- en afstroom. Het is interessant om te onderzoeken of dit schoolgerelateerde oorzaken zijn of oorzaken die daarbuiten liggen.

Literatuurlijst

- Driessen, G. (2005) . *De totstandkoming van de adviezen Voortgezet Onderwijs: invloeden van thuis en school.*
- Onderwijsraad (februari 2007). *Onderbenutting van capaciteiten in basis- en voortgezet onderwijs.* Den Haag: Drukkerij Artoos
- Terwel, Prof. Dr. J. (januari 2006). *Is de school een sorteermachine?*
- Wikipedia. *Zichzelf waarmakende voorspelling.*
http://nl.wikipedia.org/wiki/Zichzelf_waarmakende_voorspelling

Onderzoeksverslag te verkrijgen bij:

Cor van der Werf

Abel Tasmanstraat 16

9726 EJ Groningen

c.vanderwerf@borgmanschool.nl

050 3128674

Lisanne Ottelé

Warmoesstraat 57

9724 JK Groningen

l.ottele@borgmanschool.nl

050 3131575

